

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 155/2013-23

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 18. júna 2013 v senáte zloženom z predsedu Jána Auxta a zo sudcov Ľubomíra Dobríka a Rudolfa Tkáčika v konaní o sťažnosti Ing. S. H., D., zastúpeného advokátom JUDr. M. K., B., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Dunajská Streda v konaní vedenom pod sp. zn. 10 Er/573/2009 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Ing. S. H. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných

slobôd postupom Okresného súdu Dunajská Streda v konaní vedenom pod sp. zn. 10 Er/573/2009 porušené boli.

2. Okresnému súdu Dunajská Streda prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 10 Er/573/2009 konal bez zbytočných priet'ahov.

3. Ing. S. H. priznáva finančné zadosťučinenie v sume 1 000 € (slovom tisíc eur), ktoré je Okresný súd Dunajská Streda povinný vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Dunajská Streda je povinný uhradiť Ing. S. H. trovy konania v sume 331,12 € (slovom tristotridsaťjeden eur a dvanásť centov) na účet jeho právneho zástupcu JUDr. M. K., B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. III. ÚS 155/2013 z 26. marca 2013 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť Ing. S. H. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Dunajská Streda (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 10 Er/573/2009 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

Okresný súd sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním sp. zn. 1 SprO 147/2013 doručeným ústavnému súdu 30. mája 2013, v ktorom sa okrem iného uvádza:

„... Z hľadiska právneho posúdenia sa jedná o vec náročnejšiu, nakoľko v priebehu exekučného konania bolo začaté konanie o obnovu konania, v ktorom bol vydaný exekučný titul.

... Uvedenie všetkých procesných úkonov vo veci až doposiaľ

Žiadosť súdneho exekútora JUDr. P. H. o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie na súd bola doručená 19. 6. 2009...

- Dňa 8. 7. 2009 sudkyňa súdnemu exekútorovi udelila poverenie na vykonanie exekúcie, ktoré zo súdu bolo vyexpedované dňa 28. 8. 2009. Súdny exekútor poverenie prevzal 3. 9. 2009...

- Dňa 2. 3. 2010 poverený súdny exekútor predložil na súd návrh povinného na odklad exekúcie. Na základe rozvrhu práce na rok 2010 vo veci začal konať poverený vyšší súdny úradník, ktorý dňa 21. 10. 2010 dal pokyn na vyžiadanie dokladov od povinného Úradu geodézie, kartografie a katastra od sociálnej poisťovne a od OR PZ DS...

- dňa 11. 1. 2011 súd návrh na povolenie odkladu zamietol. Uznesenie zo súdu bolo vyexpedované 13. 1. 2011. Právny zástupca povinného uznesenie prevzal 18. 1. 2011. Právny zástupca oprávneného a exekútor uznesenie prevzali 19. 1. 2011. Povinný dňa 1. 2. 2011 proti uzneseniu podal odvolanie. Poverený vyšší súdny úradník dňa 16. 2. 2011 dal pokyn na doručenie odvolania oprávnenému na vyjadrenie... Právny zástupca oprávneného výzvu súdu prevzal 28. 2. 2011. Vyjadrenie oprávneného na súd bolo doručené 8. 3. 2011.

- dňa 24. 3. 2011 konajúca sudkyňa rozhodla o odklade exekúcie a povolil ho do skončenia obnovy konania vedenej pod sp. zn. 5 Cb 164/2010. Uznesenie zo súdu bolo vyexpedované 25. 3. 2011. Právny zástupca oprávneného uznesenie prevzal 11. 4. 2011, právny zástupca povinného uznesenie prevzal 8. 4. 2011. Oprávnený dňa 28. 4. 2011 proti uzneseniu súdu podal odvolanie.

- Dňa 29. 4. 2011 sudkyňa dala pokyn na doručenie kópie odvolania povinnému na vyjadrenie... Jeho vyjadrenie na súd bolo doručené 23. 5. 2011.

V období do 17. 6. 2011 do 22. 5. 2012 spisový materiál sa nachádzal na krajskom súde, ktorý uznesenie prvostupňového súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

- Dňa 30. 5. 2012 sudkyňa dala pokyn na doručenie uznesenia krajského súdu účastníkom... Právny zástupca oprávneného uznesenie prevzal 12. 6. 2012 a právny zástupca povinného uznesenie prevzal 11. 6. 2012.

- Dňa 20. 6. 2012 sudkyňa dala pokyn na postúpenie spisu vyššiemu súdnemu úradníkovi na vypracovanie konceptu uznesenia.

- Dňa 10. 7. 2012 vyšší súdny úradník dal pokyn na zistenie, či konanie vedené pod sp. zn. 5 Cb 164/2010 či je skončené...

- Dňa 18. 7. 2012 poverený VSÚ dal pokyn na predloženie spisu zákonnej sudkyňi za účelom kontroly konceptu uznesenia.

- Dňa 25. 7. 2012 sudkyňa spis vrátila VSÚ na doplnenie poukazom na rozhodnutie krajského súdu.

- Dňa 16. 8. 2012 vyšší súdny úradník opäť predložil koncept uznesenia sudkyňi na kontrolu, ktorému sudkyňa opäť vrátila 11. 12. 2012.

- Dňa 17. 12. 2012 vyšší súdny úradník spis vrátil sudkyňi s poukazom na to, že v spise sa nachádzajú dve odlišné úpravy, aby bol sudkyňou usmernený.

- Dňa 18. 12. 2012 sudkyňa spis vrátila VSÚ s tým, že treba postupovať podľa úpravy zo dňa 11. 12. 2012.

- Dňa 15. 1. 2013 vyšší súdny úradník dal pokyn na zistenie, či konanie vedené pod sp. zn. 5 Cb 164/2010 je právoplatne skončené.

- Dňa 15. 1. 2013 v spise je záznam o tom, že príslušná súdna tajomníčka zistila, že spis 5 Cb 164/2010 sa nachádza na Krajskom súde v Trnave. Ďalší záznam o tom, že spis 5 Cb 164/2010 sa nachádza na KS v Trnave je zo dňa 23. 1. 2013.

- Dňa 24. 1. 2013 VSÚ predložil doplnený koncept uznesenia sudkyňi na kontrolu. Sudkyňa dňa 11. 3. 2013 spis vrátila pokynom vyššiemu súdnemu úradníkovi na prepracovanie. Posledný koncept uznesenia zo dňa 25. 3. 2013 sudkyňa neschválila, vrátila spis VSÚ 15. 4. 2013 na ďalší postup.

... Prekážky podľa § 107 O. s. p. v tejto veci zistené neboli.

... Prieťahy sťažovateľ v tejto veci nespôsobil...

Súd doteraz o návrhu povinného na odklad exekúcie právoplatne nerozhodol. Návrh povinného najprv zamietol, ale po podaní odvolania jeho návrhu na odklad vyhovel do právoplatného skončenia konania o obnove konania...

Obnova konania pod sp. zn. 5 Cb 164/2010 bola zamietnutá. Proti uzneseniu bolo podané odvolanie, o ktorom rozhodnuté nebolo a spisový materiál stále sa nachádza na krajskom súde. Podľa môjho názoru skutočnosť, že v priebehu exekučného konania bol podaný návrh na obnovu pôvodného konania, ovplyvnila priebeh tohto exekučného konania...

... V tejto veci som riešila sťažnosť oprávneného, ktorú som posúdila ako opodstatnenú, pretože v tom čase súd podľa môjho názoru nekonal plynulé o návrhu o odklad exekúcie. Vtedajšiemu vyššiemu súdnemu úradníkovi jeho pomalý postup som vytkla. Tento vyšší súdny úradník bol preložený na iný súd. Od tej doby vo veci konali ďalší dvaja vyšší súdni úradníci.“

Úkony, ktoré sú uvedené vo vyjadrení okresného súdu, zistil aj ústavný súd z predloženého spisu okresného súdu a vyjadrení účastníkov.

Navyše zistil, že 24. februára 2010 podal povinný v exekučnom konaní na exekútorskom úrade návrh na odklad exekúcie.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov.

Sťažovateľ zároveň namietal aj porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (čo platí, aj pokiaľ ide o čl. 6 ods. 1 dohovoru) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním vecí na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04, III. ÚS 103/07, III. ÚS 139/07).

V súvislosti so svojou rozhodovacou činnosťou ústavný súd už vyslovil, že právo na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov súdom sa vzťahuje aj na konanie o výkon rozhodnutia a rozhodovanie súdu v exekučnom konaní (III. ÚS 15/03, III. ÚS 229/04), keďže nútený výkon súdnych a iných rozhodnutí vrátane súdnej exekúcie podľa zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „Exekučný poriadok“) je súčasťou základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (IV. ÚS 292/04, IV. ÚS 455/2011, II. ÚS 144/2012), pričom ústava v čl. 48 ods. 2 takéto konania z povinnosti súdov konať bez zbytočných prietáhov nevyníma. Aj podľa názoru Európskeho súdu pre ľudské práva by právo na súdnu ochranu

zostalo iluzórnym, keby vnútroštátny právny poriadok umožňoval, aby konečné súdne rozhodnutie ostalo „neúčinné“ na škodu jednej zo strán. Výkon rozsudku alebo rozhodnutia súdu treba považovať za integrálnu súčasť procesu v zmysle čl. 6 dohovoru (III. ÚS 15/03, III. ÚS 229/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 prvej vety OSP, podľa ktorej len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokúvanej veci.

1. Pokiaľ ide o kritérium právna a faktická zložitosť veci, ktoré ústavný súd uplatňuje pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, je potrebné uviesť, že rozhodovanie o návrhoch na odklad exekúcie tvorí štandardnú súčasť agendy okresných súdov, a preto nemožno napadnuté konanie hodnotiť z právneho hľadiska ako zložitú (obdobne IV. ÚS 455/2011), a ani ústavný súd z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu nezistil okolnosť, ktorá by odôvodňovala záver o faktickej zložitosti alebo aj o právnej zložitosti veci, ako to uvádza vo svojom stanovisku okresný súd „že v priebehu exekučného konania bol podaný návrh na obnovu pôvodného konania“.

2. Správanie účastníka konania je druhým kritériom, ktoré sa uplatňuje pri rozhodovaní o tom, či v napadnutom konaní došlo k zbytočným priesťahom, a tým aj k porušeniu označených práv. Ústavný súd z uvedeného hľadiska v správaní sťažovateľa nezistil žiadne skutočnosti, ktoré by bolo potrebné pripísať na jeho ťarchu. V konaní bol aktívny a opakovane žiadal okresný súd, aby vo veci konal (18. októbra 2010, 4. novembra 2010, 17. decembra 2010 a 22. októbra 2012).

Žiadosť o „urýchlenie konania“ podal aj 17. októbra 2011 na Krajskom súde v Trnave (ďalej len „krajský súd“), ktorý rozhodoval o odvolaní sťažovateľa proti rozhodnutiu okresného súdu z 24. marca 2011 o povolení odkladu exekúcie do právoplatného skončenia obnovy konania.

3. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu sťažovateľom označených práv v napadnutom konaní, bol postup samotného okresného súdu. Z predloženého spisu okresného súdu ústavný súd zistil, že okresný súd bol v danej veci opakovane bezdôvodne nečinný, a to konkrétne už na začiatku konania, keď prvý jednoduchý úkon urobil až 21. októbra 2010 („vyžiadanie dokladov od povinného, Úradu geodézie, kartografie a katastra, od sociálnej poisťovne a od OR PZ DS“), teda po viac ako 7 mesiacoch od podania návrhu (2. marec 2010), a tiež od 22. mája 2012, keď bol spis vrátený z krajského súdu, až do 15. januára 2013 (takmer 8 mesiacov), keď zisťoval stav iného konania o povolení obnovy konania.

Uvedená nečinnosť okresného súdu nie je ničím ospravedlniteľná, pretože nevykonával vo veci úkony, ktoré mali smerovať k odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľ v predmetnej veci počas súdneho konania nachádza, čo je základným účelom práva zaručeného v citovanom článku ústavy (pozri napr. I. ÚS 41/02).

Aj okresný súd priznal zbytočné priesťahy v tomto konaní.

Navyše, činnosť okresného súdu bola aj neefektívna, čo sa prejavilo v tom, že jeho rozhodnutie o povolení odkladu exekúcie do právoplatného skončenia obnovy konania krajský súd zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie z dôvodu, že postupom okresného súdu bola účastníkom konania odňatá možnosť konať pred súdom.

Ústavný súd pri celkovom hodnotení zohľadnil, že dĺžku doby, počas ktorej sa súdny spis z dôvodu odvolacieho konania nachádzal na krajskom súde od 17. júna 2011 do 22. mája 2012, ktorú okresný súd nemohol ovplyvniť, nebolo možné z objektívnych dôvodov pripočítať na jeho ťarchu.

Keďže okresný súd dosiaľ právoplatne nerozhodol o návrhu povinného na odklad exekúcie predloženom 2. marca 2010, hoci o tomto návrhu bol povinný rozhodnúť v lehote 30 dní v súlade s § 56 ods. 4 Exekučného poriadku, ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 10 Er/573/2009 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a preto rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto nálezu.

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Keďže ústavný súd rozhodol, že bolo porušené základné právo sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, zaoberal sa aj jeho žiadosťou o priznanie finančného zadosťučinenia.

Sťažovateľ žiadal, aby mu bolo priznané finančné zadosťučinenie v sume 8 000 €, poukazujúc na najmä na neefektívnu a nesústredenú činnosť okresného súdu pri rozhodovaní v exekučnom konaní, ktoré má pre neho zásadný význam.

Pri určení finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na dĺžku konania vedeného okresným súdom a zohľadňujúc, o čo sťažovateľovi v exekučnom konaní ešte ide (vymoženie už len časti nezaplatenej pohľadávky), ústavný súd považoval priznanie sumy 1 000 € za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom. Sťažovateľ žiadal o priznanie trov konania v sume 331,15 € (za dva úkony právnej služby, dvakrát režijný paušál a k tomu 20 % DPH).

Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2012, ktorá predstavovala sumu 781 €.

Ústavný súd mu priznal úhradu za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie sťažnosti v roku 2013) v súlade s § 1 ods. 3, § 9, § 11 ods. 3, § 14 ods. 1 písm. a) a b) a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov. Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby v roku 2013 predstavovala sumu iba 130,16 € a režijný paušál 7,81 € (teda nie ako uvádza sťažovateľ). K tomu je potrebné pripočítať 20 % DPH v sume 55,18 €, pretože advokát je jej platcom. Úhrada bola teda priznaná v celkovej sume 331,12 €.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. júna 2013